

‘Vroeger wilde ik de wereld veroveren, nu wil ik hem verbeteren’

Mathias Casaer

Als beginnend kunstenaar droomde Louis De Cordier van roem en een loft in Manhattan. Nu woont hij in een dorpje in de Alpujarras, in Andalusië, waar hij zijn nek uitsteekt voor een duurzame toekomst. ‘Vroeger begreep ik het “tranendal” waarover Gorki zong. Nu niet meer.’

Vicky Vanhoutte

‘Eén paard wilde hij kopen. Eén degelijk paard. Het was 2012 en een jaar eerder hadden hij, zijn vrouw en hun twee kleine kinderen het Belgische Oudenaarde geruild voor het Spaanse Andalusië. In Cádjar, een dorpje in de Alpujarras, het bergachtige gebied op de zuidflank van de Sierra Nevada, zouden ze voortaan een rustig, eenvoudig boerenleven leiden. En daar hoorde een paard bij. Hij kon er uit honderd kiezen, maar zijn oog viel op twaalf raspaarden, uitgemergeld, met overgroeide hoeven, klaar voor de slachtbank. Ze waren aangeschaft voor de crisis van 2008, toen menig welgestelde inwijkeling zich een caballero waande. Na de crisis kon niemand ze

nog houden. Zijn hart brak. ‘Voor de prijs van het vlees mag je ze hebben’, zei de paardenhandelaar. Toen Louis De Cordier thuiskwam met twaalf raspaarden, maakte zijn vrouw geen misbaar.

Hij lacht. ‘Alles wat ik doe, loopt uit de hand’, zegt hij. Het is september 2017, we hebben afgesproken in Bérchules, vlak bij Cádiar, waar hij intussen zes jaar woont en werkt. Het leven waarop hij hoopte, heeft hij gekregen. Of gemaakt. Want De Cordier (40) mag dan rust en eenvoud beoogd hebben, tegelijk droomde hij groots. Dat had hij als kunstenaar altijd al gedaan. En tussen droom en daad heeft hij nooit een kloof zien gapen.

Kennis bewaren

Vanuit Bérchules is het een uur rijden ‘naar boven’. Boven, dat is 2.000 meter hoog. Daar bevindt zich de Biblioteca del Sol, De Cordiers ondergrondse bibliotheek, zijn Ark voor een Duurzame Toekomst. Op de weg erheen is er links en rechts enkel landschap. Eén wandelaar, een oude, pezige Bretoen die zijn benen even wil sparen, geven we een lift. Eenmaal boven: de afzondering, de drukkende stilte, het overweldigende uitzicht op het dal. De hemel komt hier dicht bij de aarde, als ik mijn arm strek, lijkt het alsof ik de arend die boven het domein cirkelt, bijna kan aanraken.

‘Het roer moest om. Voortaan zou ik me nog met één ding per jaar bezighouden. Buiten de witte muren van de galerie om. Weg van de oppervlakkige, verziekte kunstwereld die om geld draait’

Niets wijst erop dat hier een bibliotheek ligt. Tot De Cordier een boogje gestapelde stenen aanwijst, de ingang. ‘Ik ga eerst naar binnen,’ zegt hij, terwijl hij op zijn knieën door een gang kruipt, ‘er kunnen slangen zitten.’ Hij steekt kaarsen aan. De ruimte, een koepel met de verhoudingen van een Mongoolse joert, wordt langzaam verlicht. De stilte is gewijd, als in een heiligdom. In de vier rechthoekige zijvleugels staan immense vaten waarin niet-genetisch gemanipuleerde zaden opgeslagen liggen, en koffers met boeken over wetenschap, kunst en filosofie. De opzet: de culturele kennis duizenden jaren bewaren.

‘De Alpujarras worden van oudsher geassocieerd met de tegencultuur en de hippies’, zegt De Cordier. ‘Mensen die geloven dat er door de klimaatverandering, een wereldoorlog of –ramp in de nabije toekomst anarchie zal ontstaan, zoeken hier hun toevlucht. Een veiliger plek vind je nauwelijks. Kerncentrales vormen geen gevaar, het gebied ligt zelfs niet in een fall-outzone. Moderne steden zijn er niet op voorzien om zonder olie te functioneren, hier heb je geen auto’s nodig, want je kunt te voet, per kar of met de ezel van dorp naar dorp.’

De hoogmoed en de bocht

Hij gaat even terug in de tijd, naar een verdwenen beschaving. Dat doet hij graag. Dat in de grond een rijke geschiedenis ligt begraven, zegt hij. Dat de guerrillatechniek hier is uitgevonden. De Alpujarras waren het laatste toevluchtsoord van de Moren, nadat de diep katholieke Isabella van Castilië en Ferdinand II hen na 1492 hadden verdreven. Meer dan honderd jaar hielden ze in de bergen nog stand.

Die dwarsheid, dat verzet en de andere manier van leven waarop velen zich hier laten voorstaan, heeft hij van thuis uit meegekregen. Zijn vader is de kunstenaar Thierry De Cordier, die lange tijd met zijn gezin en andere kunstenaars in een kraakfabriek woonde. ‘Er was geen water, geen elektriciteit en we hakten zelf ons hout voor de kachel’, vertelt hij. ‘Nadien verhuisden we naar ’t Burreken in Schorisse, waar het al niet veel beter was. Ik vond het fantastisch. Toen ik in Gent studeerde, kreeg ik al heimwee als ik een open haard zag.’

De Refugio Sulayr, waar De Cordier kunstenaars uitnodigt. rr

Hij begon met filosofie, maar schakelde over op architectuur aan Sint-Lucas. Hij wilde artiest worden, groot worden. Hij wilde erbij horen en droomde van een loft in Manhattan. Sommige jaren had hij tien tot vijftien expo's, zijn naam was verbonden aan een galerie in Zürich. Hij dacht: ik ben binnen. 'Ik had het hoog in mijn bol', zegt hij. En toen kreeg hij een klopp van de hamer.

'Het roer moest om', zegt hij. 'Voortaan zou ik me nog met één ding per jaar bezighouden. Buiten de witte muren van de galerie om. Weg van de oppervlakkige, verziekte kunstwereld die om geld draait. Autonoom.'

Het labrynt van Hawara

'In de bergen leef ik sober. Ik ga vroeg slapen en drink bij gelegenheid twee glazen wijn. Als ik in België ben, wordt het twee, drie uur 's nachts, drink ik zes glazen wijn en dan nog een whisky. De verleiding is overal'

Als kind al was hij gefascineerd door het mythische labrynt van Egypte, dat Griekse historici zoals Herodotus beschreven als een tempelcomplex van duizenden kamers, binnenplaatsen en een wirwar van gangen, dat onschatbare informatie bevatte over de vroege wereldgeschiedenis. Alleen had niemand nadien ooit kunnen bewijzen dat het bestond. Als kunstenaar kreeg hij een zot idee: onderzoeken of zich bij de piramide van Hawara effectief een ondergronds labrynt bevond. Hij financierde het project zelf, kreeg een groep geofysici mee, de UGent liet de plek scannen en legde de contouren bloot van een groot complex van ondergrondse ruimten. Het haalde de wereldpers en dijde uit.

Intussen is hij er tien jaar mee bezig, heeft hij een kantoor in Caïro, is op de plek de nieuwste satellietstechnologie losgelaten en heeft hij een team samengesteld van de beste archeologen ter wereld. Maar tot opgravingen is het nog altijd niet gekomen. Hij zal zich hoogstwaarschijnlijk uit het project terugtrekken, het einde ervan blijft voorlopig open.

Het idee erachter – de vraag naar de oorsprong en toekomst van onze cultuur – zou zijn leidraad blijven. Dat koppelde hij aan de visie van de Duitse kunstenaar Joseph Beuys. 'Hij verwierp het

idee van de individuele kunstenaar die vanwege een therapeutische behoefte zijn werk maakt', zegt De Cordier. 'Hij wilde kunst maken waaraan iedereen kon deelnemen, om van de wereld een betere plek te maken.'

In de Biblioteca del Sol (foto links: ingang) wil De Cordier culturele kennis bewaren. In de zijvleugels liggen boeken en zaden. Mathias Casaer

Voor zijn Biblioteca del Sol ronselde De Cordier zestig vrijwilligers in de streek, die 'daar boven' onderdak en eten kregen. Zonder hen had hij zijn droom nooit kunnen realiseren. De wereldveroveraar werd wereldverbeteraar, de insider in de kunstwereld een outsider. Zijn kunstenaarsnaam is niet langer Louis De Cordier, maar Cosco: geen individu, maar een collectief.

Sterke bijen

In België was De Cordier al bezig geweest met duurzame, ecologische landbouw, in de Alpujarras wilde hij dat verdiepen. Er was aanvankelijk weinig, in de lokale supermarkt trof hij niks ecologisch aan. Tot hij betrokken geraakte bij Las Torcas, een kleine coöperatie in Orgiva, die intussen is uitgegroeid tot een netwerk van 57 boeren en kunstenaars. De junta heeft zelfs een nieuw gebouw gefinancierd om ecologische landbouw te stimuleren en er kinderen over te onderrichten. 'We exporteren onder meer naar Duitsland en de BEO-markt in Gent. Alles wat je in het Noorden niet hebt: paprika's, avocado's, amandelen, sinaasappelen en citroenen.'

Ook met bijen wilde hij 'iets' doen. Eerst had hij de paarden gered, toen volgden de insecten. 'De kust van Almería is de grootste serre van Europa', vertelt De Cordier. 'De bijen vinden in de kasten en serres nauwelijks voedsel, met zakjes suiker worden ze bijgevoerd. Het gebruik van pesticiden en genetisch gemanipuleerde gewassen leidt tot genetische verzwakking.'

Bij de Biblioteca del Sol staan vier bijenkasten. 'De bijen kunnen hier zo natuurlijk mogelijk leven.' rr

Als ik de Biblioteca bezoek, staan vlakbij vier kastjes. We trekken een imkerpak aan, bekijken de agressieve darren van dichtbij. 'De bijen kunnen hier zo natuurlijk mogelijk hun ding doen', zegt hij. 'Hun genetische sterkte wordt niet verzwakt.' Bijna een jaar later is De Cordiers bijeninitiatief uitgezwermd. 'Iedereen wil hier nu zo'n pak en zo'n kast. Intussen zijn er 48.'

Het ecologische netwerk vertakt zich steeds verder. In Canada kocht De Cordier harde wintertarwe, die resistent is tegen de kou. In de Alpujarras gebruikten de boeren die vroeger ook, tot ze zestig jaar geleden vervangen werd door gewone tarwe. Nu zijn sommigen opnieuw overgeschakeld op wintertarwe.

'In ons dorp staat een zeshonderd jaar oude watermolen, waar een negentigjarige man een museumpje uitbaat. Zes mensen hebben zich intussen bereid verklaard om molenaar te worden. We komen elke week samen om ecologisch graan te malen, met water uit de bergen, waarmee we traditionele broden bakken. Die verkopen we op de markt, net zoals onze bloem.'

In de lijn van de bibliotheek richtte De Cordier ook een grafiekatelier op. 'In het schooltje van Rambla del Banco, het kleinste dorp van Andalusië, waar nog altijd geen elektriciteit is, staan de persen klaar. Voor drukwerk, foldertjes, voor kinderen en kunstenaars. Ik ben van plan oude Heidelbergtoestellen aan te kopen en een boekdrukkerij te beginnen. De bedoeling is klassiekers te herdrukken, het idee, opnieuw: duurzaamheid uitdragen.'

Kunstenaars nodigt hij ook in zijn Refugio Sulayr, de refuge op het domein van de Biblioteca. 'Aanvankelijk zaten ze er alleen, en vooral in de winter kan het er eenzaam worden, je bent dan helemaal afgesneden van de wereld. Nu baten twee vluchtelingen uit Patagonië het uit. Zij geeft meditatielessen, hij houdt zich bezig met biologische landbouw voor eigen gebruik.'

Een ander familieleven

De Alpujarras werden ook De Cordiers toevluchtsoord. Hij kwam er weer dicht bij zichzelf, vormde een community. Niet alleen met de *ingleses*, zoals de locals de immigranten van dertig verschillende nationaliteiten hier gemakshalve noemen, maar ook met zijn eigen familie. ‘Vroeger gingen we op zaterdag op bezoek bij de ouders of schoonouders, de kinderen speelden er wat, we aten taart, we babbelden bij en vertrokken weer. Ieder had zijn eigen, aparte leven. Nu komen de ouders en schoonouders elk jaar drie maanden naar hier. We bakken samen taart, we rapen samen kastanjes, we repareren samen een auto, gaan bij de bron water halen. In die drie maanden doe je hier samen evenveel als in zes jaar in België.’ Zijn broer woont er intussen vijf jaar, zijn ouders verhuisden eind vorig jaar naar de Alpujarras.

‘Ik heb opnieuw een doel en voldoening gevonden,’ zegt hij. Begin juni is De Cordier in Gent en spreek ik hem opnieuw. ‘Ik hoorde net op de radio een liedje van Gorki waarin hij zingt over “dit tranendal”. Vroeger begreep ik dat tranendal, nu niet meer. Ik heb een enorme energie hervonden, en mijn verwondering. Dat kon alleen maar omdat ik ben weggegaan, omdat ik afstand heb genomen en terug kon kijken op waar ik vandaan kom.’

Hij komt nog graag terug, zij het voor even. ‘In de bergen leef ik sober en heel gezond. Ik ga vroeg slapen en drink bij gelegenheid maximaal twee glazen wijn. Als ik in België ben, wordt het twee, drie uur ’s nachts, drink ik zes glazen wijn en daarna nog een whisky. De verleiding is er overal. Mocht ik er te lang zijn, ik zou opnieuw de pedalen verliezen.’

Romantiseren wil hij zijn boerenleven niet. ‘Het is een harder bestaan. Als jij in je huis binnenkomt, zet je de verwarming aan. In Cádíar word je wakker in een koud huis. Je moet zelf je hout hakken en de kachel aansteken.’ Maar voor hem is dat ‘het echte leven’.

Burgemeester

‘Echt’ moet ook zijn kunst zijn. Voor Art Basel in juni maakte hij een werk waarin leven en kunstenaarschap samenvallen. De mosterd haalde hij bij de zakken met steenkool van Jannis Kounellis, die hij als kind had gezien, maar hij voegde iets toe. ‘Ik heb mijn eigen amandelen geogst en die in juten zakken geëxposeerd. Daarnaast liggen twee op elkaar gestapelde stenen uit de rivier, zo kraken ze in de Alpujarras noten. Op de expo kunnen bezoekers zelf noten kraken, waarna het kraaksel op de grond valt. Het gaat om de ervaring, het deelnemen.’

Wat ze er in de kunstwereld van denken: het zal De Cordier worst wezen. ‘De oudere generatie vindt mij maar een rare kerel. Voor hen ben je ofwel schilder, beeldhouwer of meubelmaker. Ik onttrek mij daaraan.’ Zijn gevoel tegenover de kunstwereld blijft dubbel. ‘Al het positieve en negatieve zit er samen. De verzamelaars, de mensen van het grote geld, bepalen de wereld zoals die vandaag draait. Tegelijk is het de plek waar je aanwezig moet zijn als je verandering teweeg wilt brengen.’

In de politiek wil hij voorlopig niet gaan, zegt hij. Hij glimlacht, stelt bij. ‘Tenzij lokaal. Ik ben gevraagd om burgemeester van Cádíar te worden. Twee werkpunten heb ik. We zijn een dorp met een eigen kliniek, politie- en brandweerkazerne, elektriciteitscentrale en tankstation. Wat ontbreekt, is een clubhuis waar de vele ouderen die er vaak geïsoleerd wonen, elkaar kunnen ontmoeten. Daarvoor zal het oudste gebouw van Cádíar worden gerenoveerd. Punt twee: er is geen waterzuiveringsstation, de riolering komt uit in de prachtige rivier. In de zomer loopt het water van boven de droge rivier in, met een enorme stank als gevolg. De huidige burgemeesters zijn er niet mee bezig, die betalen liever een boete van 3.000 euro per jaar. Ik wil het anders aanpakken.’